

# กิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์วิชาชีพในการเสริมสร้างความรู้ ทัศนคติ และทักษะการป้องกันพิษภัยจากบุหรี่ของนักศึกษาพยาบาล Professional experience promoting activities for enhancing knowledge, attitude and practice skills against harmfulness of tobacco among nursing students.

สุธีกาญจน์ ไชยลาภ จันทรรัตน์ วงศ์อารีย์สวัสดิ์ และสมบัติ ธิยาพันธ์

Suteekarn Chaiyalap, Chantrarat Vongareesawat and Sombat Riyaphan

คณะพยาบาลศาสตร์เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช

Kuakarun Faculty of Nursing, Navamindradhiraj University.

## บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ทัศนคติ และทักษะการป้องกันพิษภัยจากบุหรี่ของนักศึกษาพยาบาล ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์วิชาชีพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช จำนวน 77 คน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแนวสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย การทดสอบที และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ และทัศนคติต่อการป้องกันพิษภัยบุหรี่ระหว่างก่อน และหลังเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์วิชาชีพ ไม่มีความแตกต่างกัน แต่ทักษะการป้องกันพิษภัยบุหรี่ ภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์วิชาชีพสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์วิชาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**คำสำคัญ:** นักศึกษาพยาบาล, ความรู้, ทัศนคติ, ทักษะ, พิษภัยบุหรี่.

## Abstract

This quasi-experimental research aimed to compare knowledge, attitude and practice skills against harmfulness of tobacco among nursing students before and after participating in professional experience promoting activities. The respondent of 77 student nurses of Kuakarun Faculty of Nursing, Navamindradhiraj University, was purposively selected. The research instruments were a questionnaire and a guideline of focus group discussion. The data were analyzed using descriptive statistics, dependent t-test and content analysis.

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากคณะพยาบาลศาสตร์เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช

The results revealed that the mean score of knowledge and attitude between before and after participating in the professional experience promoting activities, were not statistically different, but the mean score of practice skills against harmfulness of tobacco, were significantly increased ( $p < .05$ ).

**Keywords:** Nursing Student, Knowledge, Attitude, Practice Skill, Harmfulness of Tobacco.

## ความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ของการใช้ยาสูบมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทั่วโลก แม้ว่าประเทศไทยได้มีความพยายามในการควบคุมการบริโภคยาสูบอย่างจริงจังมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 (สุรินทร์พร ลิขิตเสถียร, 2559) แต่ยังคงพบว่ามีคนไทยสูบบุหรี่สูงมาก และอัตราการสูบบุหรี่ของประชากรบางกลุ่มกลับมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น (กรองจิต วาทีสาธกกิจ, 2552; ประกิต วาทีสาธกกิจ, 2558) การสูบบุหรี่เป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดโรคร้ายแรงหลายชนิด เป็นสาเหตุการเกิดพยาธิสภาพหลอดเลือดหัวใจตีบตันทำให้เกิดโรคหัวใจ และเป็นสาเหตุการเสียชีวิตเป็นอันดับสามในคนไทย (ประกิต วาทีสาธกกิจ, 2558) ผู้ที่เริ่มสูบบุหรี่ตั้งแต่วัยรุ่นและไม่หยุดสูบจะเสียชีวิตด้วยโรคจากพิษภัยบุหรี่ โดยเฉพาะกลุ่มประชากรวัยเด็กนักเรียน นิสิตนักศึกษาอัตราการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้น และกลายเป็นปัญหาสังคมในอนาคต (ศุภณีย์วิชัย และจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ, 2559) การดำเนินงานป้องกันการสูบบุหรี่สามารถป้องกันการเสียชีวิตก่อนวัยอันสมควรด้วยโรคที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ได้ (สุปาณี เสนาดีสัย และสุรินทร์ กลัมพากร, 2555) ลดความสูญเสียด้านสุขภาพที่เกิดจากการสูบบุหรี่ และมีประสิทธิผลคุ้มค่ากับการลงทุน (World Health Organization [WHO], 2015; ฝ่องศรี ศรีมรกต, 2553) การป้องกันพิษภัยของบุหรี่ได้เริ่มมีนโยบายในการควบคุมในรูปแบบต่างๆ หลายวิธีการ ส่วนใหญ่เป็นการจัดกระทำในชุมชนหรือในสถานศึกษาซึ่งเป็นสถานที่ที่ดีที่สุดใน การดำเนินงานเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาเนื่องจากเยาวชนกว่าร้อยละ 80 กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียน (WHO, 2005)

นักศึกษาในวิชาชีพสุขภาพเป็นเยาวชนที่ทำงานด้านแรกในการพบประชาชนและผู้รับบริการที่มีภาวะความเสี่ยงทางสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคบุหรี่หรือยาสูบอื่นๆ ในอนาคต นักศึกษาพยาบาล ได้เตรียมตัวเป็นพยาบาลวิชาชีพในฐานะนักวิชาชีพสุขภาพ หากได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ และตระหนักต่อพิษภัยของบุหรี่ ตลอดจนมีทักษะการป้องกันให้เกิดขึ้นด้วยตนเองแล้ว จะช่วยให้สามารถรณรงค์ให้สถานศึกษาเป็นสังคมปลอดบุหรี่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กลยุทธ์หนึ่งคือการเตรียมแกนนำนักศึกษาพยาบาลให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เสริมสร้างประสบการณ์วิชาชีพให้มีทักษะเฉพาะในการควบคุมบุหรี่และยาสูบ ผ่านระบบการเรียนการสอนในหลักสูตร การริเริ่มพัฒนาแกนนำนักศึกษาพยาบาล ให้เป็นผู้นำตัวแบบที่ดีให้แก่นักศึกษาพยาบาลได้เกิดการเรียนรู้ให้ตระหนักในความสำคัญของการรณรงค์ สร้างสังคมปลอดบุหรี่ในสถานศึกษา

หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มีวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ที่มีความพยายามสอดแทรกเนื้อหาของยาเสพติดที่มีประเด็นเรื่องของบุหรี่รวมไว้ใน การเรียนการสอน เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางการพยาบาลที่จำเป็น นักศึกษาพยาบาลได้เรียนรู้ในภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติในการส่งเสริมป้องกันพิษภัยของบุหรี่ สามารถนำไปปฏิบัติในการป้องกันพิษภัยบุหรี่ด้านการรณรงค์ในสถานศึกษาและระบบสุขภาพต่อไป และนำไปใช้ในการปฏิบัติงานตามบทบาทควบคุมการบริโภคยาสูบ กิจกรรมบูรณาการความรู้เพื่อเสริมสร้าง

ประสบการณ์วิชาชีพในนักศึกษาพยาบาลนั้น จึงเป็นการเสริมสร้างศักยภาพทางหนึ่งให้นักศึกษาพยาบาล งานวิจัยที่ศึกษาการเพิ่มศักยภาพในกลุ่มแกนนำนักศึกษาเพื่อรณรงค์สังคมปลอดบุหรี่ในสถานศึกษา มีเช่น ผ่องศรี ศรีมรกต (2553) พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการปลูกฝังในการป้องกันพิษภัยของบุหรี่ เกิดการพัฒนาตนเองตระหนักถึงพิษภัยและสามารถรณรงค์สร้างสังคมปลอดบุหรี่ในสถานศึกษาได้ ในต่างประเทศ การดำเนินงานรณรงค์สังคมปลอดบุหรี่ มีความพยายามนำแนวคิดที่หลากหลายมาใช้เป็นพื้นฐานในการป้องกันพิษภัยบุหรี่ในสถานศึกษา เช่น Saylor, Alexander และ Lewis (1981) ใช้แนวคิดสำคัญที่เน้นการกำหนดเป้าหมาย สร้างแนวทางการทำงานร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม การรณรงค์ด้วยแนวคิดดังกล่าวเริ่มมีการนำมาปรับใช้ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตผ่านการเรียนการสอน ผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยเรื่องนี้เพื่อรณรงค์ให้เกิดการปลอดบุหรี่ในสถานศึกษา แก่แกนนำนักศึกษาพยาบาล ให้เป็นผู้นำในการสร้างเป้าหมายสร้างความร่วมมือร่วมใจในกลุ่มนักศึกษา และเพิ่มพูนสมรรถนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทควบคุมการบริโภคยาสูบต่อไป

### วัตถุประสงค์การวิจัย

เปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ ทักษะคติ และทักษะการป้องกันพิษภัยจากบุหรี่ ระหว่างก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช

### สมมติฐานการวิจัย

ความรู้ ทักษะคติ และทักษะการป้องกันพิษภัยจากบุหรี่ยังคงหลังเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราชสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

ส่งเสริมประสบการณ์วิชาชีพ

**กรอบแนวคิดในการวิจัย** ผู้วิจัยใช้เทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (Appreciation-Influence-Control [AIC]) ของ Sato และ Smith (1990) และ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของ Saylor, Alexander และ Lewis (1981) มาใช้ในกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์วิชาชีพ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์และขอบเขตของกิจกรรม 2) สร้างแนวทางการทำงานร่วมกันของแกนนำนักศึกษาพยาบาล 3) กระตุ้นความคิดและเสริมสร้างศักยภาพให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม 4) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติจากกระบวนการเรียนรู้ และ 5) ประเมินผลกระบวนการเรียนรู้

### วิธีดำเนินการวิจัย

**ชนิดของงานวิจัย** เป็นการศึกษาวิจัยกึ่งทดลองชนิดกลุ่มเดียววัดก่อน-หลัง

### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

**ประชากร** คือ นักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) คณะพยาบาลศาสตร์เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช

**กลุ่มตัวอย่าง** จำนวน 77 คน เลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ได้แก่ เป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ผู้สนใจอยากเป็นแกนนำเครือข่ายการรณรงค์สร้างสังคมปลอดบุหรี่ สมัครใจเข้าร่วมโครงการและผ่านการเรียนรายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชทั้งทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตร  $n = \frac{(Z_{\alpha/2})^2 P(1-P)}{d^2}$  ในการคำนวณ (โยธิน แสงวดี, 2559)

**เครื่องมือวิจัย** ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มี 2 ส่วนได้แก่

**ส่วนที่ 1** ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ และอายุ 2) แบบวัดความรู้ จำนวน 10 ข้อ ให้เลือกตอบถูกหรือผิด 3) แบบประเมินทัศนคติ จำนวน 10 ข้อ ใช้มาตราประมาณค่า 4 ระดับ ได้แก่

เห็นด้วยอย่างยิ่ง, เห็นด้วย, ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วย  
อย่างยิ่ง กำหนดคะแนน 1-4 ตามลำดับ 4) แบบประเมิน  
ทักษะการป้องกันพิษภัยจากบุหรี่ จำนวน 10 ข้อ ใช้มาตร  
ประมาณค่า 3 ระดับ ได้แก่ น้อย, ปานกลาง และมาก  
กำหนดคะแนน 1-3 ตามลำดับ 5) แนวคำถามในการ  
สนทนากลุ่ม จำนวน 10 ข้อ ถามข้อคิดเห็นต่อบุหรี่ การ  
รณรงค์ให้สถานศึกษาเป็นสังคมปลอดบุหรี่ การบูรณาการ  
ความรู้และทักษะการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์  
มาประยุกต์ใช้ในการรณรงค์ป้องกันพิษภัยบุหรี่ ความคิดเห็น  
และประสบการณ์เกี่ยวกับการกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์  
และบทบาทของตนเองและวิชาชีพต่อการป้องกันพิษภัย  
ต่อบุหรี่

**ส่วนที่ 2** กิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์วิชาชีพ ที่  
ได้พัฒนาขึ้นจากแนวคิดของ Saylor, Alexander และ  
Lewis (1981) และของ Sato และ Smith (1990)

**คุณภาพของเครื่องมือวิจัย** หาความตรงตาม  
เนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ในการรณรงค์  
ด้านบุหรี่ ประสบการณ์ด้านบุหรี่ และระเบียบวิธีวิจัย และ  
ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ กิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์  
วิชาชีพ หาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC)  
ได้เท่ากับ 0.81 ต่อมาได้นำเครื่องมือวิจัยไปใช้กับนักศึกษา  
พยาบาลชั้นปีที่ 3 จำนวน 30 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และ  
หาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบวัดความรู้ ได้ค่า KR  
เท่ากับ 0.86 ส่วนแบบประเมินทัศนคติ และทักษะการ  
ป้องกันพิษภัยจากบุหรี่ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ  
ครอนบาคได้เท่ากับ 0.76 และ 0.89 ตามลำดับ

**วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล** ในช่วงเดือนมิถุนายน  
พ.ศ. 2558 ถึง กรกฎาคม พ.ศ. 2559

**การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง** โครงการวิจัย  
ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาและควบคุม  
วิจัยในคนของคณะพยาบาลศาสตร์เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัย  
นวมินทราชินยา รหัสโครงการ KFN-IRB 2015-08 ลงวันที่  
13-08-2015 มีเอกสารชี้แจงข้อมูลรายละเอียดของโครงการ

สิทธิในการถอนตัวหรือยุติการเข้าร่วมโครงการ และการนำ  
เสนอผลการวิจัยในภาพรวม ผู้เข้าร่วมโครงการลงนามใน  
ใบยินยอม

1. ผู้วิจัยได้ประเมินความรู้ ทัศนคติและทักษะการ  
ป้องกันพิษภัยจากบุหรี่ก่อนร่วมกิจกรรมฯ โดยแจก  
แบบสอบถาม แบบวัดและแบบประเมินให้นักศึกษาพยาบาล  
ตอบและเก็บกลับได้คืนครบทุกคน

2. ผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยนำกระบวนการเรียนรู้  
อย่างมีส่วนร่วม โดยให้นักศึกษาทั้ง 77 คน เกิดการระดม  
สมองที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ได้จากความคิดของคนทุกคน  
เน้นกระบวนการทำงานแบบกลุ่ม ตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ใช้เวลา 1 วัน กำหนดเป้าหมาย  
วัตถุประสงค์และขอบเขตของกิจกรรม ประกอบด้วยการ  
ระดมสมอง การพัฒนาศักยภาพจากการถอดบทเรียนที่  
ได้จากการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันจาก  
การเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติรายวิชา  
การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับ  
บุหรี่และพิษภัยของบุหรี่ต่อสุขภาพ การมีทัศนคติที่ถูกต้อง  
เกี่ยวกับการป้องกันพิษภัยจากบุหรี่ และทักษะการป้องกัน  
พิษภัยจากบุหรี่ การช่วยเหลือผู้ที่ติดยา และการรณรงค์  
เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ทำให้ได้แนวคิดกิจกรรมส่งเสริม  
ประสบการณ์วิชาชีพจากการบูรณาการความรู้และทักษะ  
ของแกนนำนักศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแนวทางการทำงานร่วมกัน  
ของแกนนำนักศึกษาพยาบาลโดยการประชุมวางแผนการ  
ทำงานระหว่างกันโดยนำแนวคิดกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์  
ที่ได้ไปประยุกต์เป็นแนวทางดำเนินการรณรงค์ป้องกัน  
พิษภัยจากบุหรี่ยร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 3 กระตุ้นความคิดและเสริมสร้าง  
ศักยภาพให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม แกนนำ  
นักศึกษาร่วมแสดงความคิดเห็นและประสบการณ์การเรียนรู้  
ในรายวิชาหลังการพัฒนากิจกรรมการดำเนินงาน และการ  
รณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ในสถานศึกษา ออกแบบไปใช้

ในสถานการณ์ที่เป็นจริง

ขั้นตอนที่ 4 ร่วมในการปฏิบัติการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ในสถานศึกษาให้นักศึกษาและบุคลากรในคณะพยาบาลศาสตร์ ตามรูปแบบกิจกรรมรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ในสถานศึกษาที่ออกแบบไว้ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการจัดนิทรรศการ การจัดกิจกรรมบนเวที การรณรงค์ให้ความรู้ผ่านเสียงตามสาย การออกแบบสื่อรณรงค์ในลักษณะต่างๆ ในสถานศึกษา ใช้เวลา 5 วัน

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลการเรียนรู้การดำเนินโครงการ คณะผู้วิจัย และแกนนำนักศึกษาพยาบาลได้ร่วมกันถอดบทเรียนรู้ผ่านการสนทนากลุ่มซึ่งจัดแบ่งเป็น 7 กลุ่มๆ ละ 10 คน ผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัยและผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้นำกลุ่มสนทนา ใช้เวลาประมาณ 50 นาที

3. ผู้วิจัยได้ประเมินความรู้ ทักษะและทักษะการป้องกันพิษภัยจากบุหรี่ของนักศึกษาพยาบาล อีกครั้งภายหลังการร่วมกิจกรรมฯ

**การวิเคราะห์ข้อมูล** ใช้สถิติบรรยาย, Dependent t-test กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

## ผลการวิจัย

นักศึกษาพยาบาลทุกคนเป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 20-21 ปี ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ ทักษะ และทักษะการป้องกันพิษภัยจากบุหรี่ระหว่างก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัยนวมินทราชธิราช พบว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมฯ นักศึกษาพยาบาลได้คะแนนเฉลี่ยของความรู้ เท่ากับ 8.15 (SD = 1.27) และของทัศนคติต่อการป้องกันพิษภัยจากบุหรี่เท่ากับ 3.91 (SD = 0.16) ภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมฯ นักศึกษาพยาบาลได้คะแนนเฉลี่ยของความรู้ เท่ากับ 8.34 (SD = 1.18) และของทัศนคติ เท่ากับ 3.95 (SD = 0.20) ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมฯ นักศึกษา

พยาบาลมีความรู้ และทัศนคติไม่แตกต่างกัน ( $t = 0.96$  และ  $t = 1.22, p > .05$ ) ส่วนทักษะการป้องกันพิษภัยจากบุหรี่ หลังเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์วิชาชีพ นักศึกษาพยาบาลได้คะแนนเฉลี่ยของทักษะฯ เท่ากับ 2.79 (SD = 0.33) ซึ่งสูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.64 (SD = 0.31) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ( $t = 2.82$ )

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า นักศึกษาพยาบาลสามารถเรียนรู้โดยประยุกต์และบูรณาการการพยาบาล สุขภาพจิตและจิตเวชจากการเรียนในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติมาใช้ในการระดมสมอง การเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่มและการจัดกิจกรรมในสถานศึกษาให้นักศึกษาตระหนักในการป้องกันพิษภัยจากบุหรี่ได้ดี ได้ผลลัพธ์รูปแบบกิจกรรมรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ในสถานศึกษา มีแนวคิดการป้องกันพิษภัยจากบุหรี่ว่าควรเริ่มสร้างจิตสำนึกให้กับนักเรียน นิสิต นักศึกษา ก่อนจัดกิจกรรมในการรณรงค์การไม่สูบบุหรี่ เพื่อให้ตระหนักถึงพิษภัย นักศึกษาได้พัฒนาศักยภาพของตนเองจากการบูรณาการความรู้และประสบการณ์ที่เรียนในรายวิชาส่งเสริมสุขภาพในการป้องกันพิษภัยจากบุหรี่ และเรียนรู้ถึงประโยชน์ของกิจกรรมรณรงค์ว่าเป็นการส่งเสริมและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตได้ ดังตัวอย่างคำพูดว่า “ได้มีโอกาสจัดกิจกรรมนันทนาการที่สอดแทรกโทษของบุหรี่และสารเสพติดในการรณรงค์ป้องกันคนสูบบุหรี่” “ได้ให้ความรู้ เราได้ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ สารนิโคติน ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพจิตในอนาคต ทำให้เราตระหนักถึงพิษภัยของบุหรี่ ได้เข้ากลุ่มกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์การสูบบุหรี่ของคนสูบ ได้ช่วยส่งเสริมด้านจิตใจ ในการปรับตัวต่อความเครียด ไม่หันไปพึ่งบุหรี่” และ “ได้สร้างค่านิยม จิตรณรงค์ให้เห็นถึงโทษของบุหรี่ ได้ใช้ใช้ทักษะการสื่อสารให้ความเข้าใจ และเห็นภาพตระหนักถึงผลเสีย ได้ออกไปสถานศึกษาให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องกับเด็ก ยกกรณีศึกษาของบุคคลที่สูบบุหรี่ที่เกิดผลร้ายแก่ร่างกาย”

## การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้และทัศนคติของนักศึกษาพยาบาล ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมฯ ไม่แตกต่างกัน แต่ทักษะการป้องกันพิษภัยจากบุหรี่ ภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ( $p > .05$ ) อธิบายได้ว่า นักศึกษามีความรู้และทัศนคติที่ดี เป็นผลมาจากการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติมาก่อนเข้าร่วมโครงการ เมื่อได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพให้เป็นผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลงด้านการควบคุมการบริโภคยาสูบโดยการปฏิบัติลงมือทำ เป็นผู้ออกแบบ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมรณรงค์ร่วมกัน มีความภาคภูมิใจ รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของกิจกรรมรณรงค์ ทำให้นักศึกษาพยาบาลได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอน และได้พัฒนาทักษะเพิ่มขึ้น

ผลจากกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของนักศึกษา ทำให้นักศึกษาได้คิดและดำเนินการจริงจากกรออกแบบกิจกรรมรณรงค์ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพที่สำคัญผ่านหลักสูตร และสะท้อนให้เห็นถึงแก่นนำนักศึกษาที่มีความรู้ ทัศนคติที่ดีและเกิดทักษะในการ

เชื่อมโยงความรู้ทางการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชลงสู่การพัฒนาความรู้ ทักษะและทักษะที่เกี่ยวข้องการป้องกันพิษภัยจากบุหรี่ที่สามารถออกแบบกิจกรรมในการเสริมสร้างสถานศึกษาเป็นสังคมปลอดบุหรี่ได้และรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผ่องศรี ศรีมรกต (2553); มณีรัตน์ ธีระวิวัฒน์, สุปรียา ต้นสกุล, นิรัตน์ อิมามิ, วิทยา เทียนจวง และพงศ์พันธ์ อันตรระิกานนท์ (2553); ปกรณ์ วชิรคกุล (2551) และ บัณฑิต วัชรวัฒน์ (2554) ซึ่งชี้ให้เห็นบทบาทของนักเรียน นักศึกษาในการรณรงค์ได้ดี

## ข้อเสนอแนะ

สถาบันการศึกษาพยาบาลควรบูรณาการเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่และยาสูบลงในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต และเพิ่มพูนทักษะการป้องกันพิษภัยจากบุหรี่โดยใช้กิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์วิชาชีพแก่นักศึกษาพยาบาลเพื่อให้สามารถรณรงค์ให้เกิดสังคมปลอดบุหรี่ในสถานศึกษาให้เกิดการกระบวนการต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

## เอกสารอ้างอิง

- กรองจิต วาที่สาธกกิจ. (2552). การส่งเสริมการเลิกบุหรี่ในงานประจำ ในกรองจิต วาที่สาธกกิจ. (บรรณาธิการ). ถนน ปชต การส่งเสริมการเลิกบุหรี่ในงานประจำ (พิมพ์ครั้งที่ 2, หน้า 228). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิเพื่อการไม่สูบบุหรี่.
- ปกรณ์ วชิรคกุล. (2551). รายงานการวิจัยเรื่องการร่วมมือร่วมใจเพื่อสร้างโรงเรียนปลอดบุหรี่ กรณีศึกษาโรงเรียนสูงเม่นชนูปถัมภ์ จังหวัดแพร่.แพร่: โครงการสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่.
- ประกิต วาที่สาธกกิจ. (2558). *หนึ่งทศวรรษ กฎหมายบุหรี่โลกไม่สุดโต่ง*. ค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2558, จาก <http://www.ashthailand.or.th>
- บัณฑิต วัชรวัฒน์. (2554). การพัฒนาศักยภาพนักศึกษาพยาบาลเพื่อการแก้ไขปัญหาการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษา. ค้นเมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2559, จาก <http://re-ed.onecapps.org/RetDFile/sym1502.pdf>.
- ผ่องศรี ศรีมรกต. (2553). *แนวทางการบูรณาการเนื้อหาการควบคุมยาสูบในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตของไทย*. กรุงเทพมหานคร: มณีสฟิล์ม.



- ภทรมนัส มณีจิระปราการ. (2552). รายงานการวิจัยเรื่องความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของนิสิตสาขา  
พยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์. พิษณุโลก: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- มณีนรัตน์ ธีระวิวัฒน์, สุปรียา ตันสกุล, นิรัตน์ อิมามี่, วิทยา เทียนจวง และพงศ์พันธ์ อันตระวิกันนธ์. (2553). ผลของ  
การใช้หลักสูตรโรงเรียนปลอดบุหรี่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร.  
ในรายงานการประชุมของศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมการบริโภคยาสูบ.
- โยธิน แสงวดี. (2559). ประชากร การคำนวณขนาดตัวอย่าง และวิธีการสุ่มตัวอย่าง. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม  
มหาวิทยาลัยมหิดล. ค้นเมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2559 จาก <https://www.spu.ac.th>
- สุปาณี เสนาดิสัย และสุรินทร์ กลัมพากร. (2555). บุหรี่กับสุขภาพ: พยาบาลกับการควบคุมการบริโภคยาสูบ (พิมพ์  
ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร:
- สุรินทร์พร ลิขิตเสถียร. (2559). การบำบัดรักษาเพื่อเลิกบุหรี่. ค้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2559, จาก  
<http://www.cmu.ac.th>
- ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ. (2559). องค์ความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ. ค้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม  
2560, จาก <http://www.thaihealth.or.th>
- Saylor, J. G., Alexander, W. M., & Lewis, A. J. (Eds.). (1981). *Curriculum planning for better teaching and Learning*  
(4<sup>th</sup> ed.). New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Sato, T., & Smith, W. E. (1990). A-I-C (Appreciation Influence Control). Retrieved May 10, 2017,  
from <https://ratcha2000.wordpress.com/2012/02/14/a-i-c-appreciation-inuence-control/>
- World Health Organization [WHO]. (2005). *Seventh futures forum on unpopular decisions in public health*. Copenhagen:  
Author.
- \_\_\_\_\_. (2015). *WHO tobacco free initiative: The role of health professionals in tobacco control*. Retrieved March  
20, 2017, from <http://www.who.in/tobacco/role of health profession and tobacco control WHO booklet>.